

Szegedi „komponák”

A krónikás történetek úgy érnek valamit, ha minden részükben teljesekek. Viccet el lehet mesélni különféle szájaknak megfelelő formában, de jellegzetes históriánál fontos minden szó, főleg a szereplők hitelessége.

A fővárosi sajtóban egy időben hajmeresztő történeteket lehetett olvasni szegedi vonatkozásban. (Nonó, azért ma sem érték véget!) Aki valamit hallott, azt elmondta írással foglalkozó embernek és ez volt még a jobbik eset. A rosszabb, hogy ő maga írta meg. Tetszett neki egy csatánót, hát összekéverte a szereplőket, amennyire tudta, beleszölte önkényes tudatlansággal, főleg a nyelv iránt való tökéletes érzéktelenséggel, tipikus kávéházi tudománytal és főlényeskedéssel, a „föcske”, meg a „föföke” szavakat, kétségtelenül a szegedi zamatot keresve, — fogaima nem volt időről, helyről, korok levegőjéről, jellemző erejéről, csak mondta, ahogyan megadatott neki.

A speciális szegedi dolgok így hiteltelüket veszítik, ezekre hivatkozni csak nagyon óvatos kritikával szabad, kiostálva belőlük a pelyvát. Hiszen egy történet kedvéért nem lehet közbömbös, hogy Lázár Györggyel esett-e meg valami, vagy még Réh János polgármesterrel. Ahány ember, annyi egyéniség, aztán van valami babonás rejtelmesség, amit locale couleur-nek hívnak és bizonyos fokig kötelező arra, aki bele próbálkozik szólni a dolgok menetébe.

Ha a tudományos életben haladzsázik valaki, nyomban úgy felzudul rá a szakirodalom, hogy kiszabadult méhraj se különben. Cikkek, külön füzetek, egész könyvek jelennek meg s ahogyan akar elülni a zaj. Olvastam már súlyos értekezést, amely napnál világosabban fejtegeti, hogy szerző végzetesen tévedett, mikor azt állította, hogy Bizonys Codexben 177-szer fordul elő a zárt „e” betű, mert ha alaposabb tanulmányokat végez, rájöhetett volna, hogy ebből a mennyiségből 15 „e” határozatlan nyílt. Ezt nevezem alaposágnak, nem pedig a kényelmentlen munka elől való menekülést, amikor szerző abban a hiszemben él, hogy a felületes emberiség úgy sem jön rá a szalmázására. Bár ha becsületes akarok lenni — mindenki addig becsületes, amíg rá nem jönnek, hogy paklizik, avagy tulságos „körültekintéssel” bridzsezik — be kell vallanom, hogy ez is tulzás és az előbb elmondottak szélsőséges végete.

Az újságírás, általában a belletrisztika, nem foglalkozhat ilyen babramunkával, a hangyaszorgalma is inkább az anyag összeszedésében nyilvánulhat meg, kisebb mértékben a feltalálásban. Istenem, ha ott is hetekig, sőt hónapokig lehetne tűnődni egy friss esemény megírása felett!

Ezek a gondolatok régóta hömpölyögnek hennem, igen érzékeny lévén a dilettantizmussal szemben, amelynek fennhéjázása sokszor — lucus a non lucendo — kórítatlan. Nem lehet általánosan korrigálni, tiltakozni, hiszen van a szemérmelenségnek olyan finom válfaja is, hogy én restelkedem másokért, ártatlanul, valami komoly ügy érdekében. Ők nyugodtak, melegegettek és úgy dütki ki a mellüket, mintha szalonját csempeszték volna a Bácskából a kabátjuk alatt. Azonban idővel mégis csak ők követik a dogmává téves fogalmakat és eseményeket.

Ide tartozik, habár látszólag ártatlan formában, a színész mesemondása is. Szerencsére azonban tudjuk, hol van a részükre kijelölt határ, ha mingyárt ők nem is tudják. Ezért nem vagyok etragadtatva, ha a színészir. Az ő feladata az, hogy a színpadon mondja a mások által, írótszóveget, abba öntsön lelket. Regóta tudom, hogy lenézi a szerzőt, csak akkor kegyelmez meg neki, ha ő maga avanszál szerzővé. Már pedig a toll

az óvatos emberrel is elszalad, hát még a színésszel. Ezért olyan fehér holló a hiteles memoárjuk. Csak a távlatokban visszhangot kapott taps marad meg a füükben s a primadonának felnyújtott rózsákat is a magukénak képzelik. Szerepet játszanak a belük birodalmában is.

A nyáron egy ilyen színészi emlékezőre figyelmeztetek, azt mondja írásában a megírója:

»Előadás után a Kass-vendéglőbe mentem vacsorázni. Ahogy az éltreembe léptem, egy fekete tju-szos uriember jött felém. Zsinóros fekete magyar ruha volt rajta. Mikor a közelembre ért, barátságosan kitérte a két karját. És megölelt.

— Isten hozott!... De jóképu gyerek vagy! — tette hozzá kedélyesen. — En Kószó Pista vagyok... Na, gyere az asztalunkhoz!... Hadd mutassalak be Tömörkény Istvánnak.

És már huzott is magával Tömörkény asztala felé.

— Itt hozom a nagyhaju színészt.

Elég ember él még Szegeden, aki negyven évre vissza tud emlékezni, nagyon szívesen venném, ha valaki tanusítaná, hogy Kószó István, meg Tömörkény a Kassba jártak vacsorázni. Esetleg valami kötelező banketten részt vettek, de amugy? Tömörkény a kis Kassban gyakorta megfordult szűk családi, baráti körben, de csak akkor, ha itt volt Lipcsey Ádám fővárosi író, festő, vagy szobrász vendégeivel. Ebben a társaságban azonban legfeljebb előkelő vendégszereplő fővárosi színművész fordult meg, helybeli nem. Jól tudom, ott voltam mindig.

Hogy aztán Kószó Pista bátyánk, aki amugy a világ legközvetlenebb embere volt, felugorják a helyéről egy éltreembe belépő idegen vidéki színpészláttára, ... nem, kérem, ez „komponák”, akármilyen kicsiny eset legyen is. De elárulok bizalmasan valamit, Kószó akkor nem is járt színházba, tul volt a legénykoron s minden szabad idejét a családjá, az ügyvédi irodájá és a függetlenségi politika foglalta le. A régi negyvenvolcasok pedig a népköröket kultiválták, nem a Kass összes termet.

Szó férne a megemlékezés több más pontjához is — negyven év előtt még nem jártak Szegeden zsinóros ruhában —, de csak egy-két részlet számára van helyem. Így felemlít „szerző”, hogy ő volt Szegeden a legjobb Baracs Imre. Ne nehezíteljen meg érte, szép az önbírálat, de nem ő volt, hanem Kesztlér Ede, aki rövid színpadi dicsőség után visszatért a joghoz s ma a fővárosban a királyi ügyvéski kar megbecsült tagja. A »Bor« akkori szegedi előadása Gárdonyi Géza és egykoru híres szakértők megállapítása szerint a Nemzeti Színházénál is jobb volt. Az ország első drámai műintézetének szereplői a kellemetlenségig »magyarosak« akartak lenni s kerékbe törték a nyelvet. Nálunk Tóvölgyi Margit drámai hősnőnek sem volt etragadóbb, mint ebben a paraszt-menyecske-szerpben. Nem beszélve az akkor már virágjában levő Ferenczy Károlyról és Bartos Gvuláról.

Ha pedig itt tartunk, cáfoljuk meg örmagunkat is. Nem is Kesztlér volt Baracs Imre, hanem egy jó-tékonycélu szatmazi műkedvelő előadón Tschler Jóska. Akkor mondta ennek a kőbe vésní való magyar egyéniségnek a művedvelővel együtt fellépő Ujházi Ede:

— Marha, mit kormólsz a hivatalban, mért nem mégy el színésznek?

Már pedig akit Ujházi lemarhá-zott! De hát ő megtehette.

... Akármennyire nincs az ember-

nek ideje, hogy minden helyreigazításra kitérjen, ezt nem tudiam lenyelni. Jóságot ebben a tekintetben a jövőre sem ígerek, azt sem bánva, hogy szegény vidékiként lenéznek, amiért elmaradott állapotomban nem tudom, hogy hányadik völegénye volt a hu-

zamos gazságok után letartóztatott textiles a tizedrendü és éppen szőnyegen forgó görlicének.

Bob

HIREK

Szegedi utmutató

A Somogyi-könyvtárban vasárnap és ünnepnap kivételével könyvtár-szolgálat.

Az egyetemi könyvtárban vasárnap és ünnepnap kivételével könyvtár-szolgálat.

A városi muzeum egész évben nyitva.

Szolgálatos Gyógyszertárak: Keresztes Szent György-tér 6. Frankó Andor Dugonics-tér 1. Surjányi József Kossuth Lajos-sugárut 31. Selmeczi Béla Somogyitelep IX. u. 389.

Városi Színház: A tábornokné. Mozik műsora: Belvárosi Mozi: Legény a gáton. Korzó Mozi: Féltékenység, Széchenyi Mozi: Örök álaré.

—oOo—

AZ ELSŐTÉTÍTÉS KEZDETE ESTE NYOLC ÓRAKOR. VÉGE REGGEL NÉGY ÓRAKOR.

—oOo—

— Október 6-iki gyászmise a Dómban. Szerdán délelőtt 10 órakor a fogadalmi székesegyházban ünnepélyes gyászistentisztelet volt október 6-ika, az aradi 13 vértanu emlékére. A gyász-misén megjelent a város vezetősége, élén dr. Palfy József polgármesterrel, valamint a katonai és polgári hatóságok egyéb kiküldöttei. Az istentiszteletet Henny Ferenc főesperes mondta teljes papi segédlettel.

— Herczeg Ferenc ünneplése a Revíziós Ligában. Budapestről jelentik: A Magyar Revíziós Liga elnöki tanácsa csütörtökön ünnepi ülést tartott Herczeg Ferencnek, a liga alapító diszelnökének 80. születésnapja alkalmából. Az elnöki ülés keretében adták át Kassa, Ungvár, Marosvásárhely és Zombor városok küldöttségei a nagy magyar írónak a diszpolgári oklevélet.

— Klebelsberg-emlékünnepe. Klebelsberg Kunó gróf, egykori kultusz-miniszter halálának évfordulója alkalmából kedden, október 12-én reggel 8 órakor ünnepélyes gyász-mise lesz a fogadalmi székesegyházban. A gyász-misén megjelenik a város vezetősége, amely az évforduló alkalmából felkérés Klebelsberg Kunónak a dóm alatt levő kriptáját is.

— 35.000 pengőt gyűjtöttek Szegeden a két vöröskeresztes napon. A Szegedi Katolikus Növédő Egyesület székházában levő vöröskeresztes irodában most fejeződött be a két vöröskeresztes gyűjtőnapon eladott jegyek összegének elszámolása. Az elszámolásból kiderült, hogy az október 2-i és 3-i vöröskeresztes napon 22.000 pengő áru tikkett adtak el, míg az utcai urnagyűjtés eredménye 3500 pengő volt. A levétek gyűjtésének egy részét is beszolgáltatták és ez meghaladja a 9000 pengőt. (Nyentorján Szegeden 35.000 pengő körüli összeget gyűjtöttek a két vöröskeresztes uszon. Ebben az összegben azonban nincs benne a tanyavilág adakozása, tehát gyönyörű eredménnyel zárult az idei vöröskeresztes gyűjtés. Az elmúlt évben ugyanis csak 27.000 pengő volt a vöröskeresztes gyűjtőnapok gyűjtésének végösszege Szegeden)

Lakásváltozás!

ifj. Prágai György építési vállalkozó lakását Gép-utca 7. sz. alól Farkas-utca 15. szám alá helyezte át.

Halálos motorkerékpár-szerencsétlenség Budapest közelében

Budapest, október 7. Megdöbbenő szerencsétlenség érte kedden délután ifj. Sorg Antal, ismert fővárosi építési vállalkozó 17 éves fiát, legifjabb Sorg Antalt. A fiatalember, aki szüleiivel Leányfalun nyaralt, motorozni ment és magával vitte egy leányszeresét. Tahitófalu határában a fiatal leányült a vezető ülésbe. A diák a háta mögött foglalt helyet. A leány nem volt eléggé gyakorlott a motorvezetésben, elvesztette uralmát a kormány felett és a motorkerékpár nagy sebességgel belerohant az utmenti kőrakásba.

A rajtaülők hatalmas ívben zuhantak le, oly szerencsétlenül, hogy a leány szörnyethalt. A szerencsétlenségről nyomban értesítették legifjabb Sorg Antal szüleit. A fiatalember édesanyja megállított egy arra haladó magánautót, a baleset színhelyére robogott s ott beemelte a kocsiba eszméletlen fiát. Mire a budapesti Margit-kórházat elérték, a szerencsétlen fiatalember meghalt.

A szerencsétlenül járt leány Dániel Assunta, Benes József titkos tanácsosnak, a Hungaria műtrágyagyár elnöke unokája

—oOo—

— Felolvasó ülés a Dugonics-Társaságban. A Dugonics-Társaság október 10-én, vasárnap délután 5 órai kezdettel a városbáza közgyűlési termében felolvasó ülést tart a következő sorrenddel: Elnöki megnyitó. Halász Pál r. tag: Megemlékezés dr. Glattfelder Gyula érsek-püspökről. (Széklogaló, Madácsy László r. tag: Versek. Terjék László vendég: Szeged népies nyomdatermékei a mult században.

— A július—augusztus havi indexszámok. Budapestről jelentik: A Központi Statisztikai Hivatal a következő július—augusztus havi gazdaságstatisztikai adatokat közli: A nagykereskedelmi árák indexszáma az 1929. évi árákat százzal véve egyenlőnek, a június végi 175.4-el szemben július végén 214.1, augusztus végén pedig 222.2 volt. A létfenntartási költségek indexszáma 1913. évi árákat százzal véve egyenlőnek, lakbérrel együtt számítva pedig 180.0-ról július végére 230.6-ra, illetve augusztus végére 236.5-re emelkedett.

— Gimnazisták beöröbandája Romániában. Bukarestből jelentik: Konstanzában hat gimnazistából álló beöröbandát tett ártalmatlanná a rendőrség. A fiatalok között többek között egy kereskedést is kifosztottak, ahonnan 1,600.000 leit zsákmányoltak. (MTI)

— A Horthy Miklós-tudományegyetem francia lektorátusa az Alliance Francaise keretében a város közönsége részére ingyenes tanfolyamot rendez. A tanítás alsó-, közép- és felsőfokon történik. Beiratkozás 8-án délelőtt 11 és 12, délután 6 és 7 óra között, 9-én d. e. 11—12-ig és 11-én, hétfőn d. u. 7—8-ig a halcsészeti kar II. emelet 24. sz. alatt.